

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Directorivm Inqvisitorvm F. Nicolai Eymerici Ordinis Prædicatorum

Nicolaus <Eymericus>

Venetiis, 1607

Ex Decretalibus tit. de purgatione canonica. c. 10. Inter sollicitudines.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13589

Sumptæ de diuersis titulis Decretalium,
SEXTI ET CLEMENTINARVM
Inquisitionis Officio congruentes.

Clemens V. in Concilio Viennen.

Et habetur in Clementinis, ti. de usu
ris cap. unico. §. ultimo.

*Pertinaciter asserens, exercere usuras, non esse
peccatum, hæreticus. est. Ioan. v. And.*

† Vide Squil
lacen. de fide
catho. ca. 15.
Zanch. de hæ
ret. c. 35. Car
rer. de hæret.
num. 9.

X graui † ad nos: & infra. Sane, si quis in illum errorem incidit, vt pertinaciter affirmare psumat, exercere usuras non esse peccatum, discernimus eum velut hæreticum puniendum: locorum nihilominus ordinarijs, & hæreticæ prauitatis Inquisitoribus districtius iniungentes, vt contra eos, quos de errore huiusmodi diffamatos inuenerint, aut suspectos, tanquam contra diffamatos vel suspectos de hæresi procedere non omittant.

Ex Decretalib. ti. de purg. Cano.

Innocentius III. Senonen. Archiepiscopo.

Propter magnitudinē criminis infamatus suspēdi potest ne dum ab officio, sed etiā a beneficio, donec se purgauerit. hoc primo, Et augetur propter hoc numerus compurgatorum. hoc secundo. Ex causa interdum post purgationem præstitam suspenditur quis ad tempus, hoc tertio. Et deficiens in purgatione punitur vt conuictus, hoc quarto.

C. A. P. X.

UNTER sollicitudines nostras, illa debet esse præcipua, vt capiamus vulpeculas: & infra. Licet ergo ecclesiastica constitutio tales ab officio tantum vsque ad purgationem canonicam doceat suspendendos, quia tamen eum etiā a beneficio propter immanitatem criminis suspendisti, nolimus improbare. Nec illud etiā improbamus, quod licet contra eum nullus accusator legitimus appareret, ex officio tuo tamen (fama publica deferente) voluisti plenius inquirere veritatem. Attēdentes autem vulgatam infamiam, graue scandalum, & vehementem suspicionem, ex testium dictis obortam, quæ contra Decanū facere videbantur, eū propter eorum quodlibet ei esset purgatio indicēda & seruantes iustitiā, & molientes rigorem, purgationem ei xiiii. manus, sui ordinis duximus et indicendam. Ipsum igitur ad te remittentes, vt ibi purgetur, ubi noscitur infamatus: Mādamus, quatenus accitis tecum Niuernens. & Parisien.

A Episcopis, indictam ei purgationem accipias: ita tamen vt qui ad eius purgationem processerint comprobendam, sint fidei Catholicæ, & vita probati, qui conuersationem, & vitam ipsius nō tam modèrno tempore nouerint, quam trāfacto: Purgatione vero recepta, beneficium ei restituere nō postponas. In pœnam autem familiaritatis illius, quā cum hæreticis scienter habuisse dignoscitur, eum ab officio volumus manere suspensū: donec scandalum sopiatur, ita tamen vt publicè familiaritatem hæreticorum abiuret. Præcipias insuper ei districtè, vt in prædicta, & alijs villis circumpositis profiteatur, & prædicet fidem catholicā, ac confundat, & detestetur hæreticā prauitatem, sic deinde uitam suam bonis adornans operibus, vt in fama cōuertatur in bonam famā, & omne scandalum, & suspicio catholicorū mentibus deleatur. Quod si forsan in purgatione fecerit, eum ecclesiasticæ disciplinæ inuicem percillas, & ab officio, & beneficio depositum ad agendam pœnitentiam in arcem monasterium detrudere non omittas.

Sane h in purgationibus faciēdis, cū satis sit illis, qui pro purgando exhibent iuramentum, secundum propriam conscientiam, & opinionē iurare, quod purgandus sit a crimine immunis, vel quod bonū exhibuit iuramentum: si purgatores ab Ecclesia tolerentur, & sint bonæ famæ, in suis ordinibus ministrantes, nec in iudicio pro crimine condemnati, proculdubio sunt absque vilius indagine admittendi.

COMMENT. XIII.

Inter sollicitudines. Dubitari potest, quo consilio Eimericus hæc decretalem. & sequētes, hinc inde deprōptas, hic collocarit: sed causa in prōptu est: nam quedam ex eis de penis hereticorum agūt, quedam penitentijs, redentium, alię denique multas, & varias, difficultates, circa hæreticos, & eorum penas, & ordinem iudicium in hoc tribunali obseruandum declarant: vnde non sunt ab instituto alienæ, cōtra quam imperiti quidam sentiāt, dicentes, absurdum uideri eisdem penitus uerbis trāscribere, quæ alibi passim reperiri possunt. quorū iniustis uocibus alibi plenius satisfecimus. In hac uero præcipue de purgatione canonica imponenda infamato de hæresi differitur: it em & de alijs quibusdam ad negotium de penis hæreticorum spectantibus, quorum cognitio ualde est fidei iudicib. necessaria. nos omiſſis minus necessarijs, sūmatim more nostro utiliora, frequentiora, & ueriora trademus.

Hoc tamen admonēbo, uix cōmode hoc ca. intelligi posse, nisi uideatur integra Decretalis lib. 2. Regesti Innocentijs III cuius argumentum est: ut Decanus Niuernensis de hæresi suspēctus, & diffamatus, cogatur se purgare, atq; abiurare, super quo Dominus Papa scribit Archiepiscopo Cenonen.

b Cum

B Cum propter eorum quodlibet ei esset purgatio indicenda.) De purgatione canonica, q̄ ad præsentis institutum attinet, & differunt cōmunitè iuris interpretes in d.c. inter sollicitudines. & alibi sæpe Repertoriū Inquisitorū, v̄mbertus Locatus, Bernardus Comensis in lucerna, Syluester, Angelus, & ceteri in Summis, verbo purgatio. Cæpigijs ad Zāebriam c. 11. Simancas de catho. insti. tit. 56. idem in enchyridio violatæ religionis, tit. 54. Gondissalvus de hære. q. 15. nu. 11. copiosè Eymericus 3. p. in 2. modo processum fidei terminandi. idē infra in hac 2. par. in Concilio Tarraconensi, & q. 58. nōnul la etiam Antonius Blancus tractatu de indicijis, nu. 283. et 284. vbi declarat quid dicatur purgationis iuramentum Tabienfis in summa verbo, Inquisitor. §. 18. & alijs multis locis.

Est autem purgatio canonica, ostensio innocentiæ de crimine obiecto. hæc iudici potest, quoties aliquis graui hæreseos infamia laborat: aut vehementer est de hæresi suspectus: aut graue scandalum in causa fidei populo dedit, vt apertissime probant illa rescripti verba: Attendetes autem vulgatam infamiã, &c. tamen si passim dicatur purgationem canonicã solam indicendam, cū reus publica laborat infamia, quod tamen non improbarim; cum vix reperiri possit aliquis esse vehementer suspectus, & graue scandalum parturienti, qui publica nõn laboret infamia. deniq; nec ob has causas solum inducitur purgatio, cum arbitrio iudicantis relinquatur, quando reis canonica purgatio iudici debeat, ut rectè scripsit Dec. in cap. at si clerici. de iudic. nu. 75.

Et seruantes iustitiam, & molientes rigorem, purgationem ei xiiii. manus sui ordinis duximus et indicendam.) Hi dicuntur compurgatores, quos forte Marcus Cicero actione vltima in Verrem laudatores appellat; tamen si per laudatores, testes probationis de vita & morib; intelligi potius crederè. Et purgatorum munus est, iurare se credere, verum iurasse reum, cum dixit se nunquam aut commississe aut dixisse eas, ob que infamia laborat, quamquã autem XIII. purgatores hic statuuntur, non tamen putandum est id perpetuum esse, hoc est, quemlibet purgandum, tot purgatores habere oportere: quoniã taxare hunc numerum arbitrio iudicis relinquitur, iuxta qualitatem criminis, infamiã, & personã, qua in re prudentissimũ esse oportet, ne tot requiratur, qui vel inueniri nõ possint, vel purgare nolint, quod in manifestum vergeret purgandi detrimentum, Panor. in c. cum in iuuentute, de purg. cano. Bernardus in lucerna, verbo, purgatio. §. 3.

Ita tamen vt qui ad eius purgationem prodesserint comprobadam, sint fidei catholici.) Hæc est purgatorum qualitas, & concordat textus in c. si legitimi. 2. q. 4. c. cum P. Manconella, c. constitutus. c. dilectus. de purg. cano. tradit Simancas de catho. insti. tit. 56. nu. 11. Umbertus uerbo, purgatio. nu. 9. & alijs præcitatis locis.

Obseruandum hic est, in cōpurgatoribus plura requiri, vt huic muneri satisfaciant. Primum, vt ab Ecclesia tolerentur: secundo quod sint bonæ fame: tertio, quod non fuerint de criminibus condemnatis: quarto, ut habeat notã uitam illius, quem purgant: quinto, quod iurent secundum suam conscientiam se

A credere, verum iurasse reum. Panormitanus in dicto capitu. constitutus. de purgat. Cano. Repertoriū Inquisitorum uerbo, purgatio. §. nota quod in compurgatorib; Postremo (vt vno verbo dicam) tales persone recipiendæ sũt, seu admittendæ ad aliquem compurgandum, de quibus verisimile sit, quod non debeant alicuius obtentu deierare, sicut ait Alexander III. scribens Episcopo Cestrensi, vt habetur in cap. insinuatim. 15. titulo de Simon. quod refertur post Concilium Lateranen. sub Alexandro III. p. 2. adde Bernardinum Diaz in practica crimin. Cano. cap. 140.

B Ita tamen vt familiaritatem hæreticorum ab iuret.) Sed nonne valde iniquum est, pro eodem crimine debere quemquam pluribus teneri legibus, aut pœnis coerceri? cum diuinitus Naum Propheta dixerit capitulo primo. Non confurget duplex tribulatio neque vindicabit Dominus bis in idipsum. capitu. sceleratior. capitu. sunt plures. de pœnit. distinct. 3. capitu. presbyter. 81. distinct. Cum ergo iam fuerit canonica purgatio indicta, iniquum est nunc ad abiurationem eundem reum compellere. Cæpigijs ad Zanchinum cap. 11. versicu. doctrinam hanc dicebat ratione infamiæ purgationem iudici; ratione vero suspicionis abiuratione: quæ sententia diligentius inspecta forte vera non est: quoniam purgationem ablata est etiam suspicio, vnde non est amplius abiuratio imponenda. ergo verior est Panormitani expositio in dicto capitulo inter sollicitudines numero tertio, dicentis, propter infamiã, graue scandalum, & vehementem suspicionem ex dictis testium obortam, purgatione fuisse indictã: rursum quia reus ille scienter cum hæreticis familiaritatem inierat, quæ legitime probata erat, coactus est abiurare, non quidem illas hæreses, de quarum suspicionem iam purgatus erat, sed solam familiaritatem cum hæreticis.

C Atque ex hac interpretatione, quæ semper mihi verior visa est, refellitur sententia Cardinalis in Clemen. 1. de vsuris. §. sanè. q. 22. nu. 12. & Francisci Squillacensis tracta. de fide catho. c. 31. num. 1. & quorundam aliorum asserentium, reum vehementer suspectum prius torquendum: quod si nihil confiteatur, purgationem ei esse indicendam, & si fuerit ex purgatus tandem vt abiurare quoque compellatur: nam hæc sententia nimis est saua, et cum vnaquaq; harum pœnarum sit efficax ad tollendam suspicionem, planè iniquum est reum tot pœnis subijcere. ita Simancas de catho. insti. tit. 56. nu. 18. & seq.

D Ceterum in hac causa obseruanda mihi videtur doctrina Madriliana instructionis Hispaniæ anno Domini. 1561. ca. 54. quæ ita fermè habet: Si reus superauerit tormentum, debent tunc Inquisitores arbitrari, & considerare qualitatem indiciorum, & quantitatem, & formã seu modum tormenti, & dispositionem seu naturã & ætatem ipsius reitortis; quibus omnib; cōsideratis, si visum fuerit quod reus sufficienter purgauerit omnia indicia, absoluent eum ab ea iudicij instantia, quod si ob aliquam rationem, & causam visum fuerit, (consideratis prædictis qualitatibus) tormentum nõ fuisse inflictum cum debito rigore; tunc imponere ei poterũt abiurationem de leui

E Circa res vehementer suspecti quid obseruandũ.

vel vehementi, aut aliquam penam pecuniaria: A quamquam hac fieri non debeant nisi cum magna consideratione, & quando iudicia non credunt sufficienter purgata. hac ibi. Quod mihi iustissimum videtur, & observandum penitus in praxi, quoties is casus occurreret, qui sapissime occurrere solet. atque hoc etiam sensisse videtur Eymericus si diligenter inspiciatur. 3. p. in 3. modo processum fidei terminandi. nu. 137.

Quando in- iungendū reo vt publice fi- dem laudet, errores dete- stetur.

f Præcipias insuper ei districte, vt in prædicta, & alijs villis. Hunc locum pulchre interpretatur Zachinus de hereticis c. 20. nu. 2. ver. item si talis. Repertorium verbo, penitentia. vers. item si male. & similis omnino penitentia iniungitur per Ioan- nem XXII. in extrauag. Vas electionis. de heret. in sine relata in hac 2. parte.

Est autem hæc penitentia valde conueniens: nam medicina debet esse morbo contraria. itaque si de fi- de verbis aut factis male senserit, iubendus est eam publice laudare, & predicare, & contrarios erro- res distiteri: sed hæc penitentia doctis, non imperi- tis imponenda est.

Qualis sit pæ- na deficientis in purgatione.

g Quod si forsan in purgatione defecerit. Sed qua est pena deficientis in purgatione? vide Hostie sem in Sum. tit. de purg. cano. §. que sit pæna. nu. 7. Vmbertum verbo, purgatio. nu. 9. 10. & 11. Reper- torium verbo, deficientis. Simancam de Catho. instit. tit. 56. nu. 13. & seq. & Archidiaconū in c. accusa- tus. §. 1. de here. lib. 6. quorū communis regula est, quod sicut puniretur reus de crimine, de quo impete- batur, si conuinceretur, considerato modo agendi, sic pu- niatur si in purgatione deficiat. causam credit elegā- ter. Archi. præcitato loco: dumodo intelligamus mi- tius agendum esse, si agatur per viam inquisitionis, quā si ageretur per modū accusationis, vt tradit And. Tirag. tract. de pæn. tæper. aut remitt. edis. causa 53.

Deficiens in purgatione habebit pro conuicto.

Receptum tamen est, deficientem in purgatione pro conuicto, & in causa nostra pro conuictato here- tico habendum esse. c. de hoc, & cap. insinuatim, de simonia. vbi communiter Doct. Panormitanus, & alij communiter hic. Bernardus in Lucerna, verbo, purgatio. nu. 7. & cum in tribunali inquisitionis re- ceptum nunc sit, vt fiscalis semper accuset, consequi- tur planè, vt pæna ordinaria reus in purgatione de- ficiens puniri debeat, itaque & curiæ seculari relin- qui poterit ultimo plectendus supplicio.

Deficiens in purgatione si penitent, an recipiendus.

Sed quid si penitent, & misericordiam imploret erit ne audiendus? & verius, et receptius est, ut au- diatur & admittatur ad Ecclesiæ gremiū: sicut, n. is, qui verè conuictus vel confessus est, si admitti hu- militer postulet, non traditur curiæ seculari, multo minus is tradi debet, qui per probationem solum præ- sumptiuam qualis est purgatio, conuictus est. et hæc sententiam sequitur hic Panormitanus, & Hostie- sis, & ceteri communiter. Vmbertus in opere iudi- ciali, verbo, purgatio. num. 16. ver. nota etiam. Si- mancæ de catho. instit. tit. 56. n. 16. idem in enchy- ridio, tit. 54. nu. 14. eleganter, & copiosè Bernar- dus in Lucerna, verbo purgatio. §. 9.

Deficiens in purgatione q̄ alias incidit in heresim, eu- ria seculari tradendus.

Ceterum animaduertendū est, quod si deficientis in purgatione alias incidisset in heresim, nunc ex defi- cientia in purgatione tanquam conuictus, & rela- tus curiæ seculari penitus tradendus esset: ita præci-

tati: vnde amplius consequitur, vt periculum pro- ximo relatum euitetur, non esse facile purgationem canonicā per Inquisitores reis indicendam: est enim fragilis, fallax, & incerta, cū ab aliorū opinionibus, & voluntate pēdeat. Itaq; in Hispanijs quadam cōstitu- tione Madriliana anni Domini 1561. cap. 47. his ferme verbis salubriter cautum est: Ob malitiām humanam purgatio canonica periculosissimum est remedium, his præsertim temporibus: ideoq; non multum est in vsu, quare illo vtendū raro, & cum magna cautela. Mea hæc est sententia, ius- tius & salubrius esse ad alias pænas arbitrarías, aliaque remedia confugere. Cætera huc spectantia, & in primis quæ pertinent ad ritum purgationis, dicā- tū Eym. 3. p. in 2. modo processum fidei terminadi. h Sane in purgationibus faciendis. Hæc verba, quæ sequuntur vsque in finem huius capituli, desum- pta sunt ex c. cōstitutus, §. sane, de purga. cano. ha- bentur in tribus Codicibus Barcinonen. impresso, Bononien. & Codice Cardinalis de Gabara: absunt tamen a Sabellano: Rescripta sunt autē suæ integri- tati ex dicto c. cōstitutus. §. sane. Eymericū uero ideo retuli, vt hinc colligeremus, quales esse debeant compurgatores: de quo diximus paulo antea, vers. Obseruandum hic est.

Ex Decret. tit. de presumpt. Innocentius III. Niuernen. Episcopo, & Archidiacono Bituricen.

Propter presumptionem etiam vehementem, non debet quis de graui crimine condemnari.

C A P. XIII.

BITTERAS a vestras accepimus, cōtinē- tes, quod cum causa, quæ uertitur in- ter Aluissiodorēsē Episcopum, & quof- dam Burgenfēs de Charitate, quos idem Episco- pus de heresi imperebat, uobis & Abbati Collon. a Sede Apostolica delegata fuisset, vtraque pars vos duos sub certa persona sibi arbitros statu- runt, delegata uobis potestate nihilominus refer- uata. G. autem lator præsentium vnus ex illis, hæ- resim suam fuerat publicā uoce confessus, & de fratre suo similiter recognouerat, quod eodem secum laborabat errore: & infra. Nos uero præ- dictum G. suspectum de heresi, vehementer ha- buimus: tum quia quod ante dixerat, postea se di- xisse negauit; tum: quia vel mendacium prius di- xit in fratrem, asserendo illum hereticum, vel periurium postea commisit in Deum, purgando illum de heresi: quorum vtrumque reddit illum valde suspectum: quanquam uerisimilius uide- tur, quod eo tempore, quo tanquam uerè peni- tens ab heresi reuertebatur a fide, tam graue mendacium non dixisset, præsertim in fratrem, quem tanquam charissimum non asseruisset he- reticū, nisi fuisset accensus Zelo fidei orthodoxæ; vnde presumitur, quod cū postea purgauit illū de